

Návod na výrobu kožené lahve

Jelikož bychom byli moc rádi, aby se účastníci B5A naučili nosit si nejen vodu na bojiště, ale také aby si zvykli mít neustále nějakou lahev s vodou při sobě, přinášíme vám nový návod na koženou čutoru. Náš stávající text o čutorách je samozřejmě platný a postupy z něj můžete nadále používat, ovšem tam popsaná výroba kožené lahve byla poněkud neúplná, proto jsme se rozhodli uveřejnit tento, ucelenější a takřkajíc blbuvzdorný.

Nejedná se však o náš výtvar, tento tutoriál byl uveřejněn na fóru <http://bushcraftusa.com/> Ericem Methvenem (který není Američan, ale Skot). Tento překlad byl pořízen s jeho laskavým svolením, stejně tak i fotografie jsou jeho a my jsme si je pouze vypůjčili. Překlad jako takový dělali Caldur a Caldrik, za což budiž pochválení! Dále jsme text doplnili o poznámky a postřehy z výroby od Melian a Alwerona, kteří už svou koženou čutoru vyráběli.

Samotný překlad je psaný normálním písmem, poznámky jsou psány kurzívou. Doporučuji všechno si pečlivě přečíst a teprve potom se do něčeho pouštět. Výroba to není nijak extrémně složitá, ale je náchylná na různá obcházení a všelijaké vychytávky.

Co budeme potřebovat?

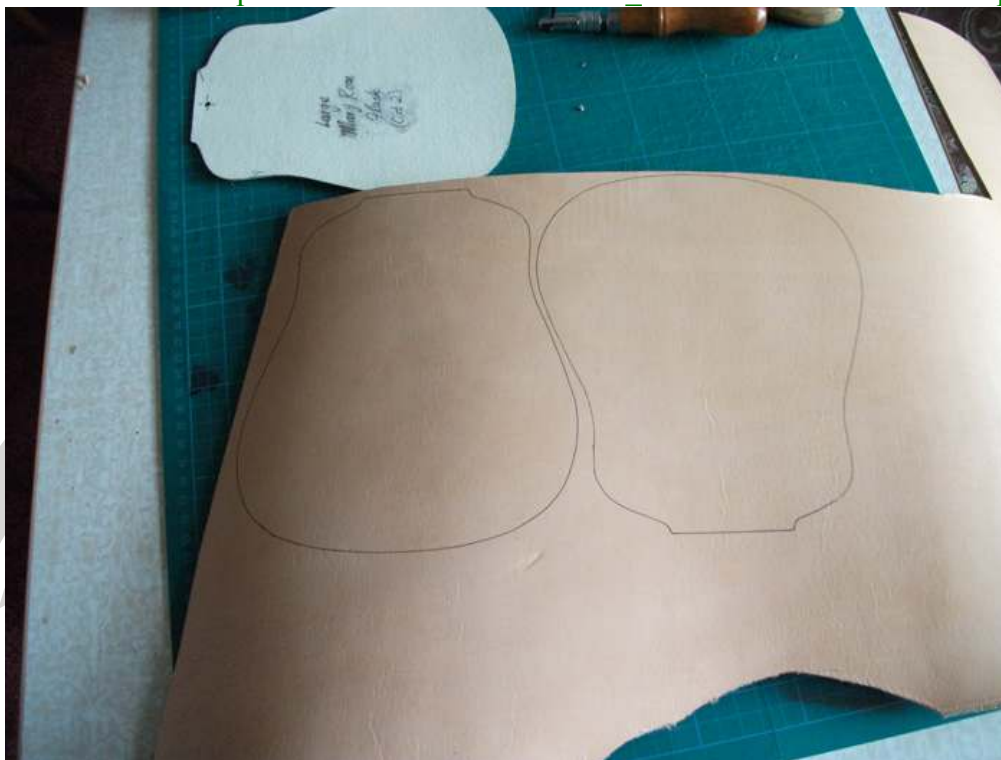
- *Kůže. Nejlepší se ukázala být 3 mm hlazenka. Se silnější budete mít spoustu práce, slabší není tak pevná. Pokud se budete držet níže uvedené šablony, bude vám stačit kus cca 20*35 cm, ale měřte pečlivě!*
- *Obvyklé věci na šití kůže – ostrý nůž, jehly, lněná dratev*
- *Šídlo, nebo nějaký jiný nástroj na předděrování kůže. Bez toho to nepůjde!*
- *Ječmen na tvarování, nebo nějaká náhražka, viz níže.*
- *Včelí vosk. Buď od včelaře, nebo z různých obchodů. Doporučuji nekupovat nějakou náhražku, jeden nikdy neví. Není ho potřeba moc (použil jsem cca 150 gramů a zbylo mi), ale je lepší ho mít více, snáze se vám pak bude voskovat. Ze zbytku můžete udělat svíčku 😊*

Návod se skládá ze tří částí:

- 1) Vyříznutí, příprava a šití.
- 2) Máčení a tvarování
- 3) Voskování

Fáze 1 – Vyřiznutí, příprava a šití

Tady je šablona v PDF: http://www.btinternet.com/%7Ee_methven/flask-tut/flask-template.pdf

Zde vidíme kus kůže s tvarem lahve předkresleným podle šablony. Nejprve obtáhneme jednu část, poté **šablonu otočíme** a obtáhneme znovu. I když se vyskytnou nějaké problémy s asymetričností, obě části nám i tak padnou k sobě.

Poté ostrým nožem vyřizneme hrubý tvar půlek lahve.

Při sešívání je třeba, aby obě poloviny držely u sebe, nejlépe se mi osvědčilo slepit okraje.. Lepidlo nanášíme do vzdálenosti zhruba půl centimetru. Neztěžuje to rozevírání lahve při formování a pro sešívání to bohatě stačí.

Melian radí použít Herkules. Neradíme používat chemopren, nemuselo by to dopadnout dobře. Další možnost je ta, že si kůži vyříznete o kousek větší, slepíte to tam a po sešití slepené části odříznete. Já jsem doma žádné vhodné lepidlo nenašel, tak jsem si na několika místech po obvodu (kde později vedl šev) kůži bodově prošil, aby držela a nehýbala se. Taky to funguje.

Zde jsou obě části už slepené. Pokud používáte kontaktní lepidlo, buďte při slepování opatrní. Jakmile se poloviny dotknou, už je od sebe nedostanete.

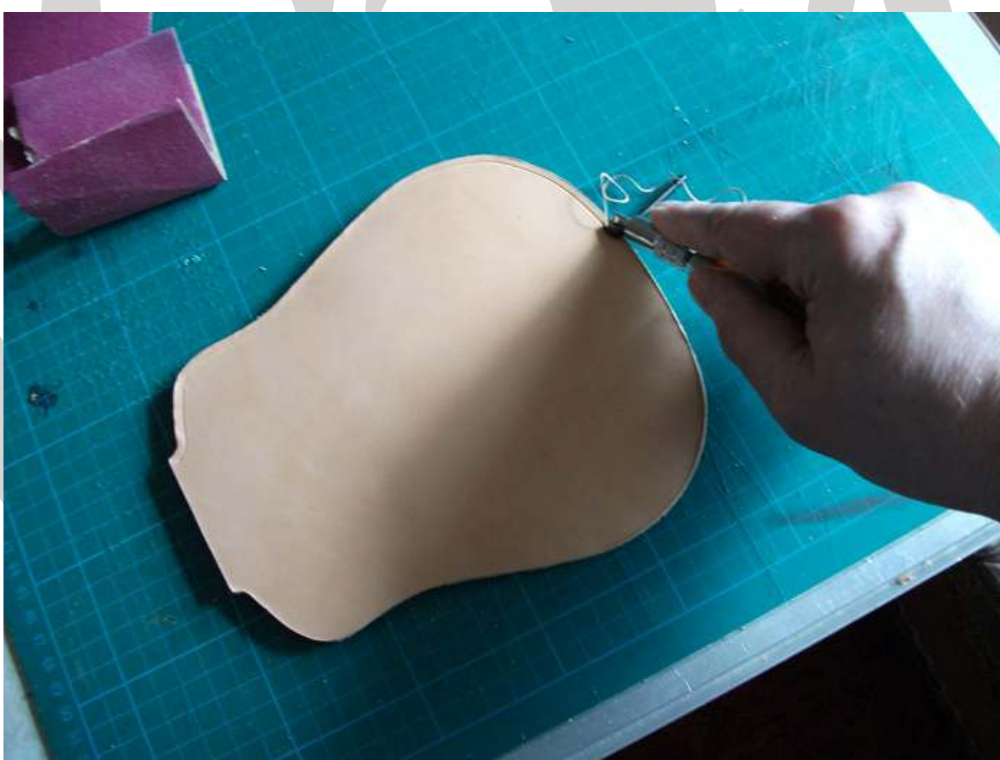

Teď ošmirglujeme okraje, aby byly pěkně hladké.

Hladké okraje se budou hodit, až budeme dělat drážky, kterými později povedeme rádíčko. Na okraje se zasazuje linkovač, takže čím hladší okraje, tím hladší drážka.

Linkovač (ani jiné rydlo) nemám, takže jsem tuhle část vynechal.

Drážkování

Zde jsou drážky již vyříznuté a připravené ke značkování rádýlkem. Do drážek se také schovají švy, takže nebudou vystupovat nad povrch lahve. Sice to není nezbytné, zato ale hezké.

Před použitím rádýlka je vhodné kůži změkčit, aby byly značky vidět. Změkčení dosáhneme namočením pod tekoucí vodou.

*Na mé kůži byly stopy po rádýlku vidět i bez namočení, ale možná mají ve Skotsku nějakou divnou.
© Pokud nemáte ani linkovač ani rádýlko, můžete si linii naznačit špičkou nože či tužkou, případně rovnou začít děrovat, ale dejte si pozor, ať vám to neujíždí.*

Rádýlko vedeme drážkami. Vypadá to hezky, ale skutečným účelem je vyznačit místa na dírkování.

Práce s rádýlkem je hotová, až kůže trochu vyschne, můžeme začít se sešíváním.

Tohle používám k děrování. Je to Dremel (značka modelářského nářadí) s prodlouženým držákem. Malá modelářská vrtačka udělá skoro stejnou díru jako jehla.

No. Každý, kdo má doma pákové šídlo či vhodně úzké vrtáky si může celkem pískat. V ruce je to docela otrava, ale jde to. Rozhodně však předděrování udělejte, bez něj by to sešívání bylo snad i nemožný. Pokud máte silnější kůži, tak právě tady strávíte víc času.

Tady v detailu

Díry provrtávejte na prkýnku a držte vrtačku přesně v úhlu 90°, aby i na druhé straně vyšla kolmo.

Lahev s provrtanými dírami

Teď se bude šít. Abych měl obě ruce volné, chytím si kůži pohodlně do sedlářského koníka. Šijeme dratví a dvěma jehlami do kůže **sedlářským stehem**. Každý konec dratve navlékneme do jedné jehly, ty pak provlékneme stejnou dírou, ale z opačných stran, poté do dalších a dalších tak, aby dratev vytvářela osmičky. Po každém stehu utáhneme (až vás později začnou bolet ruce, stačí po několika stezích).

Při šití je nedocenitelnou pomůckou náprstek a taky kleště kombinačky. Jedná se o poměrně zdlouhavou činnost, ale není moc náročná. Pokud se vám nit přetrhne, tak ji zakončete podle vzoru níže. Melian doporučuje použít obyčejné jehly, ne ty na kůži – mohly by vám nit řezat. Eric používá nit umělou, vydrží prý víc. Já jsem použil silnou lněnou dratev.

Rada: Dratev si ustrihněte pouze na upažení. Budete potřebovat asi 4 takové kusy, ale kdybyste si potřebnou délku ustrihli najednou, bude vám protahování dratve trvat věčnost a nejspíš se i zamotá.

Až vám začne nit docházet, zapošijte zpátky 4 dírky, pak zase dvě dopředu. Konec jednoduše odstříhnete. S uzlíkem se neobtěžujte, dratev vám tam bude držet i tak a horkým voskem se to ještě zpevní.

Sešitá lahev připravená k tvarování.

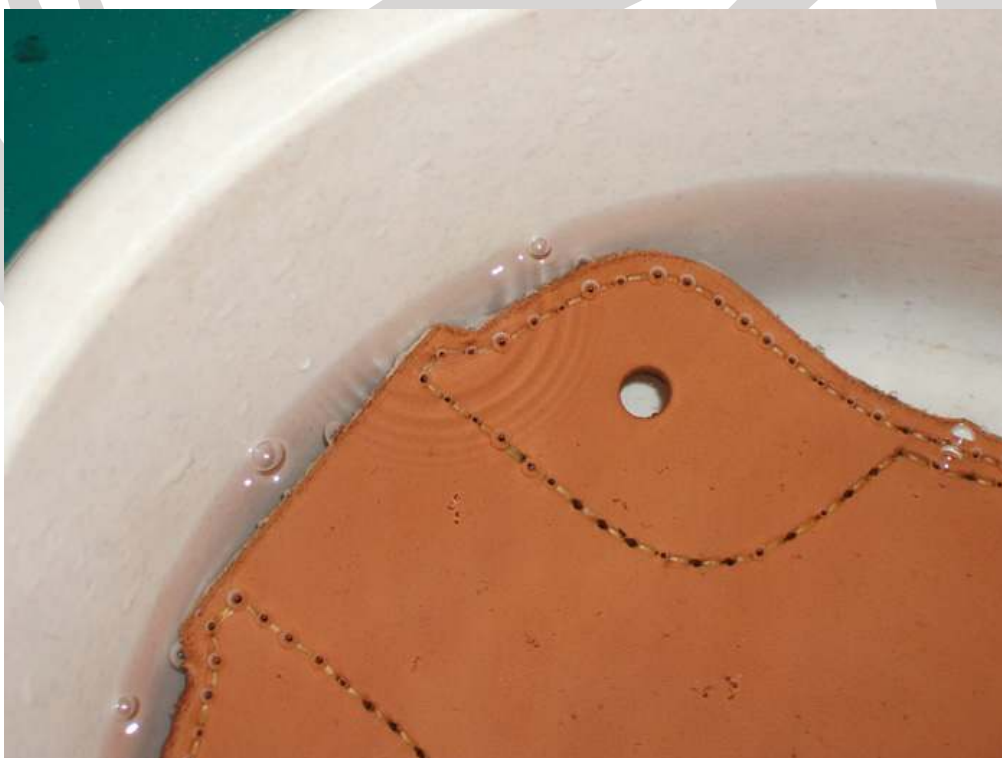
Ericovy čutory mají šev ve dvou řadách, ale viděl jsem i lahve jenom s jedním a taky by to mělo fungovat. Díry na uchycení jsem udělal centimetrovým průbojníkem, při tvarování se mi stáhly do mandlovitého tvaru.

Fáze 2 - máčení a tvarování

Na tvarování Eric používá ječmen. Melian a já jsme použili pšenici, funguje bezvadně. Nejlepší tvar prý dává pšesek, ale zas je problém ho odtamtud dostat. Zrní seženete buď ve zverimexu, nebo ve zdravé výživě.

Lahev ponoříme do vlažné vody, aby kůže dostatečně změkla.

Uvidíte, jak z kůže unikají bublinky. Je vytlačován vzduch, kolagen měkne a kůže se stává měkkou

a poddajnou. Teď buďte opatrní. Jakýkoliv nástroj nebo předmět zanechá na lahvi neodstranitelné stopy.

Já jsem kůži máčel jenom chvíli, cca pět minut.

Lahev nahoře otevřeme, vezmeme hrnek se zrní ječmene a nasypeme dovnitř. Jako trychtýř lze použít i pěst.

Protože zrnka nepropadnou až úplně na dno, je potřeba jim trochu pomoci. Já do toho foukám jako do balonku.

Vezmeme jakoukoliv dřevěnou tyč či kolík a upěchujeme ječmen. Moc to nešetřete, a zrna pořádně upěchujte, aby se kůže roztáhla.

Nešetřete vůbec, pořádně to tam tlačte! Na čtorku podle šablony postačí bohatě kilo pšenice, ještě zbude.

Zde vidíme, jak se lahev začíná zvětšovat a zakulacovat. Je v ní asi jeden a půl hrnku ječmene. Plníme, foukáme a pěchujeme, dokud lahev není téměř plná. Nezapomeňte na místo pro špunt.

Tady vidíme lahev plnou a vytvarovanou. Špunt musí dobře padnout, aby bylo hrdlo lahve hezky kulaté. Kdyby hrdlo zaschlo v oválném tvaru (což by se bez špuntu stalo), dost špatně by se vám sháněla zátka.

Špunt shora

Ted' nechte lahev pořádně vyschnout (alespoň přes noc, ale radši déle, klidně i dva dny). Já své lahve suším na krbové římse, ale dá se i u topení.

Mel nechala čutoru sušit dva dny, já jsem vydržel jenom jeden, ale jelikož jsem ji měl nad topením, tak to asi nevadilo. Nedoporučuji ovšem sušit nějak extrémně rychle a intenzivně – kůže by mohla popraskat.

Fáze 3 - voskování

V této části budeme dostávat ječmen z lahve, kterou později navoskujeme, aby neprotékala.

Všimněte si, že mokrá lahev má jinou barvu než suchá. Hezká, vysušená a před vyprázdněním.

Abychom dostali ječmen ven, potřebujeme matky, pevný drát (například starý výplet od kola nebo pletací jehlice) a nádobu na ječmen.

Nejdříve vyndám špunt a vysypu ječmen. Drátem objedeme vnitřek a odškrábneme ječmen od stěny.

Pšenice jde ven skoro sama, stačilo vysypat a pak chvíli třepat. V této chvíli nám oběma lahev už solidně ztvrdla. Holt vysušená kůže.

Nastrkejte matky do lahve a pořádně třeste asi tak minutu. Potom zase všechno vysypte.

Tohle vypadne

Tady vidíme matky a uvolněná zrnka po jednom pořádném zatřesení. Teď vrátíme matky zpátky do lahve, ječmen do pytlíku a zatřeseme znovu. Opakujeme do té doby, než vypadnou pouze matky.

Jestli jste LF fašisti, místo matek použijte oblázky.

Lahev je připravena k voskování.

Na voskování potřebujeme včelí vosk, pracovní plochu pokrytou papírem a pořádné gumové rukavice. Budete sahat do horkého vosku. Když se vám dostane na kůži, bolí to.

Tohle je vodní lázeň. Vosk dáme do vrchní, vodu do spodní části. Je velice důležité, abyste použili právě vodní lázeň. I obyčejný hrnc nebo hlubší pánvička budou fungovat, ovšem NIKDY nedávejte pánev s voskem přímo na zdroj tepla. Zprvč vám to může chytout a zadruhé, příliš horký vosk by useň uvařil. Ta by pak zkrabatěla, scvrkla se a byla by k ničemu. Když se nedostanete nad sto stupňů, nestane se ani jedno, ani druhé.

Do očka navlečeme kousek provázku, za který lahev držíme a vytahujeme. Oblečeme si rukavice a vnoříme lahev do vosku. Je třeba ji zcela ponořit, dokud se nenaplní voskem. Držte ji dole, bude chtít plavat. Ponořte ji co nejrychleji, jinak se vám vosk začne usazovat na studené kůži. Kůže nasaje vosk, pouze pokud se v něm ohřeje.

Až bude lahev pod hladinou, začnou ucházet bublinky. Vzduch je vytlačován z kůže a nahrazován voskem.

Jemně pohybujeme lahví, otáčíme jí, abychom z ní dostali opravdu všechnen vzduch a nikde nezůstaly bubliny.

Až přestanou bublinky stoupat, můžeme lahev vyndat. Teď buďte opatrní – lahev klouže, a pokud vám spadne zpátky, postříká vás horký vosk. Nic pěkného.

Vyléváme tak dlouho, dokud nevytečou poslední kapky.

My, co nemáme dva do sebe pasující hrnce, které bychom k tomuto účelu mohli použít, sáhneme po malém triku. Hrnc s voskem dáme do trouby rozpálené na 90-100°C. Tam potom budeme čturu namáčet. Pokud nemáme dostatečně velkou nádobu, nebo tolik vosku, můžeme to zkombinovat s poléváním. Já jsem střídavě namáčel, střídavě poléval a střídavě jsem lahev v troubě taky nechal, aby se pěkně nasákla.

Je z toho docela nepořádek, takže nedoporučuji dělat v čerstvě uklizené kuchyni. Nejlepší by bylo někde venku, samozřejmě. Dejte si taky pozor, že prakticky všechno, na co se dostane vosk, se bude velice špatně umývat! Nějaká zástěra nebude od věci, stejně tak si rozmyslete, jaký hrnec zničíte. Já jsem si vybral starý ešus ☺

Takhle lesklá dlouho nezůstane, je to vrstva zasychajícího vosku. Po několika chvílích získá vrstva mléčný nádech. Tuto vrstvu je potřeba odstranit.

Použijeme papírové ubrousky. Spousta.

Odstříhneme očko, za které jsme lahev drželi, aby nám nevadilo při odstraňování vosku.

Otíráme povrch, dokud nezmatní. Nezapomínejte měnit ubrousky.

Abychom zjistili, zda lahev náhodou neteče, naplníme ji studenou vodou až k samému hrdlu, aby se udělala taková vypouklinka. Lahev necháme v klidu asi hodinu. Jestli někde protéká, hladina poklesne. Jestliže i po hodině u hrdla zůstala vypouklinka, lahev neteče. Pokud bude někde protékat, tak podél švů. Spravíte to, když dovnitř vlijete malý hrnek vosku a budete lahvi kroužit tak, aby vosk ulpěl tam, kde je potřeba.
Malé množství vosku se dá prý rozežít i v mikrovlnce.

A tady už je hotová lahev se slušivou zátkou z třešňového dřeva.

Pár rad závěrem:

Ačkoliv v případě promáčknutí by měla jít láhev opravit (nahřát, vytvarovat a znovu vyvoskovat), dávejte na ni pozor a neházejte ji na dno batohu. Stejně tak není dobrý nápad lít do ní horké nápoje. Vosk taje cca při 60°C, takže když tam nalijete vroucí čaj, nedopadne to dobře.

Tvar lahve si můžete určit dle fantazie, stačí se podívat po nějaké inspiraci. Oblíbený je například válcovitý tvar, jenom pozor, že čím víc švů, tím větší pravděpodobnost průsaků.

Pokud jste využili šablonu uvedenou na začátku, tak čtvera by měla mít objem alespoň půl litru, záleží na tom, jak moc jste ji vytvarovali.

Doufáme, že se vám návod líbil a že na akci přijedete vybaveni krásnými novými koženými lahvemi.

Za organizační tým Alweron

Poděkování patří Ericu Methvenovi za návod a svolení k použití, Caldurovi a Caldrikovi za překlad a Melian za připomínky.

A nakonec se podíváme, co se stane, když kůži ponoříte do příliš horkého vosku.

